

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE LITERE

TEZĂ DE ABILITARE
Interdisciplinarity and Transdisciplinarity.
From Applied Linguistics to Discourse and Translation Studies

Rezumat

Prezenta teză de abilitare oferă un rezumat coerent al carierei mele academice, de cercetare, auctorială și managerială care acoperă peste două decenii. Realizările mele academice urmează să servească drept dovadă a capacității mele de a coordona activități de cercetare în domeniul *interdisciplinar al lingvisticii aplicate, studiului discursului aplicat și al traducerii*. Având în vedere acest scop, teza este organizată în trei părți: (1) realizări academice, științifice, auctoriale și manageriale, (2) proiecte viitoare de cercetare și (3) bibliografie. În acest fel, teza oferă o perspectivă asupra viitoarelor mele proiecte de cercetare și a angajamentelor în domeniile în care am predat și am publicat anterior. Am speranța că publicațiile mele vor releva caracterul interdisciplinar al filoanelor confluente, pe care interdisciplinaritatea celor trei componente le unește. Din acest punct de vedere lucrarea trebuie privită drept o încercare de a demonstra *interferențele și confluențele* inerente activității mele didactice, de cercetare și managerială.

Cercetarea mea a pornit de la activitatea didactică desfășurată în mediul academic și ipotezele științifice legate de predare. Ca atare, aceasta a urmat câteva trasee: (1) lingvistică aplicată și predarea limbii engleze ca limbă străină, (2) studii ale discursului aplicat, (3) practica traducerii și studii de traductologie, (4) comunicare (comunicare de afaceri și engleza pentru afaceri), (5) educație și formare profesională, precum și alte discipline. În consecință, teza de abilitare de față este concepută în jurul detaliilor și domeniilor menționate mai sus, reflectând realizările mele profesionale.

Carierea mea academică a început în 1992, an în care am fost încadrată prin concurs asistent universitar la Departamentul de Geografie Umană, Facultatea de Geografie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Am predat limba engleză pentru turism, o disciplină care reprezintă angajamentul meu de lungă durată în ceea ce privește studiul limbii engleze pentru scopuri specifice (ESS) și a limbii engleze ca limbă străină (ELS). Expertiza în domeniul predării limbii engleze pentru turism m-a recomandat drept o specialistă în domeniu și a contribuit la publicarea a trei cărți adresate studenților ("English for International Tourism", 1999; "English for Tourism Agents", 2006; "English for Tourism Managers", 2006) și un număr considerabil de articole. Aceste realizări mi-au conferit statutul de consilier metodic pentru profesorii mai tineri și meritul de a fi creat „școala de predare a limbii engleze pentru turism din Cluj”.

În anul 1995 m-am transferat la Departamentul de Limbi Moderne Aplicate (DLMA) al Facultății de Litere din aceeași universitate, unde, în calitate de asistent universitar, am predat următoarele: curs de cultură și civilizație americană și cursuri practice de tehnici de comunicare, corespondență de afaceri, limbaje de specialitate și traduceri specializate. În perioada 1997 - 2003 am deținut funcția de lector iar din 2003 până în prezent funcționez în calitate de conferențiar universitar, timp în care activitatea mea didactică s-a axat pe aceleași discipline.

Am obținut titlul de doctor în domeniul Științelor educației la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj cu teza „Comunicarea interpersonală - O metodă eficientă pentru învățarea limbii engleze” în anul 2002. Teza a reprezentat o cercetare bazată pe experiment, care, în ciuda limitării aparente a domeniului abordat, a integrat

atât aspectele teoretice ale lingvisticii aplicate, cât și, în mare măsură, propria experiență dobândită în practica predării limbii engleze ca limbă străină, a studiilor de comunicare, analiza conversației (conversațională) și a discursului interacțional.

De-a lungul carierei mele, am beneficiat de burse de cercetare în cadrul unor universități europene: Universitatea din Limerick (Republica Irlanda, 2005), University of Southern Denmark, Odense (Danemarca, 2000), Universitatea din Limerick (Republica Irlanda, 1998), Universitatea din Chichester, Bognor Regis (Regatul Unit, 1997). De asemenea, am participat și la alte evenimente de formare, precum „Cursuri pentru examinatori” organizate de Camera de Comerț și Industrie din Londra (2004), studii postuniversitare de perfecționare în metodologia predării limbii engleze (Consiliul Britanic, 1995), etc.

Cel mai remarcabil eveniment științific al carierei mele academice a fost participarea la programul Fulbright prin bursa Departamentului de Stat al SUA cu tema ”American Politics and Political Thought” acordată în 2007 pe bază de competiție. Evenimentele și cursurile au fost organizate de Universitatea din Massachusetts, Civic Initiative sub auspiciile Departamentului de Stat al SUA. Participarea la programul Fulbright, mi-a conferit calitatea de membru permanent al „Asociației Alumni” a Departamentului de Stat, Biroul pentru probleme de educație și cultură, și cea de membru al grupului ”Civic Initiative”, al Universității Massachusetts.

Am publicat în toate domeniile predate. Astfel, scrierile publicate acoperă următoarele domenii de cercetare: lingvistica aplicată și studiul discursului aplicat (”Rethinking Applied Linguistics. From Applied Linguistics to Applied Discourse Studies”, 2017 și 9 articole), lingvistica textului (”Text Linguistics” 2008), lingvistica aplicată și predarea limbii engleze ca limbă străină – limba engleză pentru turism (3 manuale: 1999, 2006a, 2006b și 13 articole), studii în domeniul traducerilor (”The Translation of Literary and Non-literary Texts”, 2013), traducerea a două scrieri din limba germană în limba română: o traducere din domeniul hermeneuticii (Rudolf Otto, „Despre numinos”, Editura Dacia, 1996, republicată într-o ediție revizuită de editura Humanitas în 2005 și de editura Limes în 2015) și romanul memorialistic al lui Hans Bergel, „Der Tanz in Ketten” (1994).

Contribuția mea la formarea deprinderilor de scriere și de comunicare (inclusiv în domeniul afacerilor) s-a reflectat în două cărți pe această temă: ”A Guidebook to Professional Writing” (2006), ”On Writing” (2016) și contribuția constând în două capitole la volumul colectiv al departamentului, ”Oral and Written Communication”, editat de M. Toader (2000). Activitatea legată de predarea gândirii politice americane și a instituțiilor americane s-a reflectat în cartea ”American Political Institutions”(2002). Numărul articolelor publicate în diferite reviste științifice internaționale și naționale depășește 70.

Una dintre cele mai remarcabile realizări ale cercetării mele este ultima publicație, ”Rethinking Applied Linguistics. From Applied Linguistics to Applied Discourse Studies” (2017), o lucrare ce dezvăluie o perspectivă complexă asupra dezvoltării lingvisticii aplicate de la o disciplină îngustă și limitată la ceea ce a devenit în secolul 21. Această realizare este egalată de traducerile reușite ale celor două scrieri și articolele despre traducere incluse în cartea „Traducerea textelor literare, non-literare și religioase” (2013).

Am avut o participare dinamică și reprezentativă la un număr semnificativ de conferințe și evenimente științifice (50) atât în Europa cât și în România ca prezentator, organizator și prezentator principal. Prezentările mele au abordat aspecte ale cercetării și activității mele didactice. M-am distins, de asemenea, prin organizarea a 16 conferințe și evenimente internaționale științifice.

În perioada 2001 - 2015 am coordonat 16 proiecte europene în cadrul programului Leonardo da Vinci, dintre care 15 proiecte au fost redactate și depuse de subsemnata. Proiectele, a căror contribuție financiară a depășit 700,000.00 euro, au avut drept scop să ofere studenților universității Babeș-Bolyai oportunități de a participa la programe de formare lingvistică și vocațională în instituții și companii europene.

Am editat în calitate de coordonator principal trei volume internaționale ce relatează constatările și rezultatele cercetării desfășurate în cadrul unor proiecte europene („Concepte utile și bune practici în formarea și educația vocațională din turism”, 2011; „Asigurarea calității în educația și formarea vocațională”, 2014; ”Educația și învățământul vocațional în Europa și implementarea acestora în România”, 2006).

Realizarea marcantă care mi-a atras reputația de excelent manager a fost proiectul european pilot prin care am înființat *Centrul de Training pentru Turism* din cadrul Universității Babeș-Bolyai (2004-6, RO/03/B/F/PP 175050), primul centru de formare vocațională pentru turism din Cluj-Napoca. Bugetul alocat proiectului a fost de 375,500.00 euro. Începând din anul 2004 și până în prezent am îndeplinit funcția de director al Centrului coordonând activitățile de formare, cercetare și manageriale.

Datorită abilităților mele de manager am fost numită directorul *Centrului pentru Transfer Tehnologic* al UBB și al *Oficiului pentru colaborare cu mediul economic și asociația Alumni*, UBB pentru o perioadă scurtă între 2005 și 2008.

Aceleași calități mi-au atras două mobilități ale CE și CEDEFOP (Centrul European de Formare și Educație Vocațională) de tip competiție pentru cadre didactice și manageri: o vizită de studiu a CE –CEDEFOP (2012), Helsinki, Finlanda, și participarea la un program european al CE pentru manageri în educație (*Go Easy! CY-2013-091-003*, Limasol, Cipru, 2013), ambele axate pe management educațional și instituțional.

Având în vedere numeroasele activități care pot fi circumscrise, în general, unei abordări integrate a *studiului lingvisticii aplicate, discursului și traducerilor*, teza de abilitare de față este organizată în următoarele secțiuni: (1) activitate didactică, (2) cercetare, (3) activitate auctorială și (4) coordonarea proiectelor educaționale europene.

Secțiunea „Activitate didactică” evidențiază, în linii mari, eforturile îndreptate spre găsirea metodelor adecvate de predare a cursurilor și achiziția celor mai recente cunoștințe din domeniul educațional și domeniile disciplinare. Secțiunea debutează cu eforturile mele consacrate predării limbii engleze pentru turism (LET), recunoașterea calității mele de consilier metodic pentru mai tână generație de profesori de LET și de „întemeietorul” școlii de predare a LET în Cluj-Napoca. Acest statut reprezintă răsplata pentru meritele mele didactice (1.1.2.), cele trei cărți (1.1.3.), numeroasele articole publicate și înființarea Centrului de Training pentru Turism. Toate aceste realizări sunt tratate în segmentul „Contribuții la dezvoltarea predării LET”.

În continuare, subsecțiunea subliniază alte atribuții didactice, printre care predarea lingvisticii aplicate și a discursului dețin un loc important. Preocuparea legată de predarea acestor domenii a fost orientată spre investigarea și găsirea metodelor optime de predare a conceptelor de *text, discurs și gen*. Ulterior, acestor concepte le-am adăugat o *introducere în lingvistica aplicată*. Aceste eforturi au condus la proiectarea unui syllabus care a incorporat constatările acumulate, a răspuns nevoilor studenților, conciliind perspective tradiționale cu abordări mai recente.

Studiul traducerilor, mai precis studiul traducerilor specializate, ocupă locul al treilea în ceea ce privește cursurile predate, și- în consecință- i-am acordat preocuparea cuvenită în cariera mea didactică. Din punct de vedere didactic, cursul practic succede unui curs de „Teorii ale traducerii”, având ca obiectiv principal formarea și dezvoltarea competențelor și deprinderilor necesare traducerii. În vederea atingerii acestui scop, am proiectat un syllabus care se adresează traducerii textelor aparținând unor domenii diferite, precum: administrație, educație, cultură, divertisment, media, politică, afaceri, comerț, finanțe-politici financiare, investiții financiare, legislație și documente juridice. Scopul propus a fost de a oferi studenților cât mai multe și diverse oportunități pentru a traduce texte de specialitate. Textele sursă împreună cu particularitățile lingvistice ale acestora prilejuiesc studenților experiențe traductologice provocatoare, iar discuțiile care urmează privesc aspecte de limbă și terminologie, la care se adaugă explicațiile privitoare la caracteristicile *discursului, genului și ale textului*.

Abordarea în ceea ce privește studiul comunicării sau comunicarea (verbală și scrisă, comunicarea de afaceri și comerț internațional) este una complexă, interdisciplinară, care pornește de la cunoașterea categoriilor de texte orale și scrise, a discursului profesional și instituțional/organizațional, analiza conversației și teoriile socio-interacționale. Dincolo de cadrul conceptual al cursului, acesta a fost proiectat pentru a include toate formele relevante de comunicare verbală și scrisă de care studenții vor avea nevoie în viitoarele profesii. Din acest punct de vedere, cursul rezonază cu cercetarea desfășurată în domeniul tranziției studenților de la „academie la activitatea profesională”.

Secțiunea „Realizări în domeniul cercetării” este concepută pentru a evidenția rolul cercetării care a inspirat activitățile mele didactice și cele publicistice. În consecință, aceasta furnizează teorii, concepte și curente care guvernează arile preocupărilor mele (lingvistica aplicată, discurs, comunicare și traducere). Segmentul care tratează lingvistica aplicată debutează cu discutarea tezei de doctorat („Comunicarea interpersonală- o metodă eficientă de însușire a limbii engleze”) de-a lungul parametrilor care îi alcătuiesc scheletul conceptual. Teza oglindește strădania de a crea conexiuni între predare și teoriile moderne ale lingvisticii și sociolingvisticii, ale interacțiunii sociale și analizei interacționale. Contextul de bază al lucrării este asigurat de cercetarea din lingvistica aplicată, de teorii ale predării și pedagogiei lingvistice, noțiunile de *achiziție* ale unei limbi, de dihotomia *achiziție- învățare* a unei limbi străine. Contribuția unor lingviști precum Hymes (1972), Stern (1983), Widdowson (1983) este prezentată alături de teoriile și modelele didactice privind predarea unei limbi promovate de Halliday, McIntosh și Strevens (1965), Corder (1973), Allen și Corder (1973-77)

și Spolsky (1980). Abordări și curente în metodică predării dezvoltate în anii 1970 și 1980, opinii privind obiectivele predării, proiectarea curicului (Allen, Candlin, Corder, Wilkins și reprezentanții Consiliului Europei inclusiv Trim, Trim et al. 1980) și documentele promovate de mai bine de două decenii de Consiliul Europei și-au găsit formularea în teză. Un alt filon inspirațional a venit din zona curenților dominante ale teoriilor lingvistice moderne, începând cu Bloomfield și structuralismul american, Firth, Halliday, Hjelmslev, Chomsky și continuând cu teoreticienii neo-firthiani Halliday, McIntosh și Strevens, în vreme ce alte curente conceptuale care s-au regăsit în lucrarea mea sunt sociolingvistica (varietăți lingvistice, stil, registru, schimbarea registrului lingvistic), pedagogia lingvistică cu descrierea varietăților lingvistice specifice unor grupuri particulare de 'learners' și interacțiunea în cadrul orelor de curs (Mehan, 1979, 1991; Sinclair and Couthard, 1977; Barnes & Todd, 1977).

Secțiunea tratează aspectele de cercetare care transpar din două volume ("Text Linguistics", 2008 și "Rethinking Applied Linguistics. From Applied Linguistics to Applied Discourse Studies"). Primul volum se sprijină pe cercetarea realizată în ariile *textului*, *lingvisticii textului* și a *discursului*. Secțiunile cărții, pornind de la definiția textului, coeziune, coerență, clasificarea textelor, organizarea textului, intertextualitate, interacțiunea dintre autor-text-cititor, calitatea textului, teorii ale genului și registrului (în strictă conexiune cu textul), au fost inspirate de lingviști renumiți și de operele acestora publicate în anii 1990 și în primul deceniu al secolului 21. Cea de-a doua carte este articulată pe o cercetare comprehensivă în domeniile lingvisticii aplicate și a studiului discursului aplicat într-o încercare de "a oferi o abordare integrată celor două, una în măsură să explice evoluția lingvisticii aplicate de la un domeniu relativ îngust de studiu la o rețea complexă și amplă de discipline înrudite, care justifică relația dintre lingvistica aplicată și studiul discursului aplicat și demonstrează evoluția relației dintre cele două"(2017:2). Cartea își propune să explicitizeze felul în care lingvistica aplicată s-a dezvoltat într-atât încât să cuprindă asemenea domenii precum *studiul traducerii*. Introducerea la volum promite „trecerea în revistă a unor abordări influente, a unor concepte, instrumente de analiză sau metode cu care operează lingvistica aplicată”(Idem.). Nu în cele din urmă, volumul sugerează „modalitatea în care atât lingvistica aplicată cât și studiul discursului pot fi predate profesorilor și studenților”. (idem.)

Parcursul tematic „Studiul discursului” relevă aspecte care au influențat câteva din articolele publicate ("Discourse awareness: Raising the translators' awareness of discourse relevant issues"; "Rhetorical intertextuality in Obama's 'Victory speech': 'Change has come to America'"; "A rhetorical and comparative study of the 'Victory speeches' of Barack Obama and Mircea Geoană").

Parcursul „Studiul traducerilor” radiază în mai multe direcții: traducerea unor cărți, hermeneutică și traducerea acesteia, traducerea textelor religioase, viața și opera lui Rudolf Otto, limbajul religios, translatologia și „școlile de traduceri”, traducerea literaturii în România comunistă, etc. În pofida șirului heterogen și eclectic al temelor, acestea au investigat arii mai puțin introspectate de cercetători, ceea ce a însemnat că mare parte din cercetare a constat în utilizarea surselor primare și s-a bazat pe propria experiență de traducător. Articolele scrise au fost însumate în volumul „Traducerea textelor literare, nonliterare și religioase” (2013).

Parcursul axat pe „Comunicarea de afaceri” reflectă cercetarea în domeniul comunicării și predării limbii engleze pentru afaceri, fiind consacrată utilizării referințelor bibliografice specifice domeniului, aspectelor lingvistice relevante, materialelor discursive ilustrative, comunicării organizaționale, managementului organizațional, marketingului și reclamei. Sunt menționați autorii citați: Cornelissen, J. (200), Eadie, William F. (2009), Hartmut Hübner (2007), Heyhoe, George F. and Grady, Helen, (eds. (2009), King, Janice M. (2006), Littlejohn, S. W. (2002), Littlejohn, S.W. and Foss, K.A. (2008), Rothwell, J. Dan (2004), Sven Windahl, Signitzer, B, Olson, Jeanne T. (2008), Weinstein, S. (2009) și multe resurse de internet utile activităților practice.

Secțiunea „Activitate auctorială” este articulată pe cățile care au rezultat în urma celor două decenii de predare și cercetare. Aceasta prezintă publicațiile în aceeași ordine, evidențiind perspectiva tridimensională care unește într-o abordare integrală *lingvistica aplicată*, *studiul discursului aplicat* și *al traducerilor*. Subsecțiunea oferă, în continuare, o prezentare sumară și a celorlalte publicații din domeniile comunicării, educației și a politicilor educaționale europene.

Trei scrieri din cele prezentate succint ("Text Linguistics", "A Guidebook to Professional Writing", și "On Writing") ilustrează aria „Cărților” iar câteva articole sunt recenzate sub titlul „Articole despre discurs”. Datorită ponderii volumelor în raport cu cea a articolelor, acestea includ, în mod adițional față de o scurtă prezentare, o privire generală asupra „Meritelor științifice”. Cu toate acestea, filonul lingvistic comun care unește scrierile își colectează seva din țesutul sau urzeala complexă reprezentată de lingvistica aplicată, studiul

textului, discursului, studii de gen, lingvistica interacțională, interacțiunea discursivă, predarea scrierii, retorică, sociologie, studiul comunicării, antropologie și traduceri.

Segmentul dedicat „Traducerilor” schițează volumele mele reprezentative („The Translation of Literary, Non-literary and Religious Texts”, 2013), două traduceri (traducerea operei lui Rudolf Otto „Despre numinos”, 2015, 2005, 1996; „Dansul în lanțuri”, 1995) precum și un număr de articole („Avatarurile unei traduceri hermeneutice. O abordare empirică a traducerii volumului ‘Despre numinos’”, 2013; „Călătoria traducătorului de la o realitate profesională sau translațională la empatie- traducerea textelor narative ale lui Hans Bergel din anii comunismului”, 2010).

Partea a doua a tezei introduce proiectele de cercetare viitoare propuse pentru o perspectivă pe termen mediu și lung. Prima subsecțiune privește patru proiecte ce pot fi grupate sub egida unui proiect mai amplu și care continuă preocupările mele anterioare legate de activitățile de predare, cercetare și publicistică. Toate acestea se încadrează cu ușurință în tematica *comunicare și discurs profesional*, și care, dincolo de intenția de a continua cercetarea anterioară, urmăresc completarea acesteia prin lărgirea spectrului investigativ și augmentarea capacității de introsecție a domeniilor propuse. Cele patru proiecte propuse sunt: „Identitatea discursului colectiv”, „Comunicarea profesională”, „Formarea competenței de comunicare profesională” și „Formare discursivă pentru profesioniștii care lucrează în domeniul comerțului internațional. Discursul scris utilizat în scopuri comerciale internaționale”.

A doua subsecțiune intitulată „Studiul traducerii” este defalcată în două proiecte comprehensive: (1) „Traducerile în România comunistă și postcomunistă ” și (2) „Dezvoltarea cercetării translatoologiei și traducerii în cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca”.

În final, partea a treia a tezei completează primele două părți cu bibliografia utilizată în scopul realizării activităților de cercetare și publicistice și o bibliografie recomandată pentru viitoarele proiecte.